

KURULUŞUNUN 50. YILINDA DÜNYA EKONOMİK FORUMU'NUN KÜRESEL AKTÖRLER VE RİSKLER BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

 İlhan GÜLLÜ^a

Öz

Günümüz itibariyle Dünya Ekonomik Forumu, başta ekonomi ve siyaset olmak üzere çeşitli çevrelerden aktörlere diyalog ortamı sunan bir sivil toplum örgütüdür. Dünyanın farklı bölgelerinde yıl boyu düzenlenen etkinliklerinin yanı sıra Davos Forumunda her yıl, gözlemlerden yola çıkılarak dünya ekonomisinin gidişatına ilişkin sorunlara yönelik çözüm önerileri sunulmaktadır. 21-24 Ocak 2020 Davos Zirvesi ise dünya kamuoyunun, yaklaşan ABD seçimleri, AB ve İngiltere arasındaki Brexit sonrası görüşmeler, Avustralya'da ortaya çıkan tabii afetler, Çin'de ortaya çıkan Kovid-19 virüsüne ilişkin ilk tartışmalar, Ortadoğu başta olmak üzere dünyanın bazı bölgelerindeki göçlerin yol açtığı siyasi ve iktisadi belirsizlikler ortamında gerçekleşmiştir. Dünya Ekonomik Forumu'nun Ellinci Zirvesi sonunda, daha çok küresel ısınmadan kaynaklanan, insanlığın yakın zamanda yüzleşmesi gereken, en azından gelecek on yılını tehdit eden riskler, temel sorun alanı olarak sunulmuştur. Değişik çevreler tarafından zenginler kulübünün vitrini olmaktan öteye gidememekle itham edilen Davos Ekonomik Forumu gerçekte, döneminin şartları gereği kurularak küresel bir üne kavuşmuş ancak zorlayıcı ya da denetleyici bir mekanizmayı benimsememiş, diyalog platformu olmaya devam etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Davos, Dünya Ekonomik Forumu, Sürdürülebilir Kalkınma, Uluslararası Örgütler.

---

^a Doç. Dr., Nevşehir Hacı Bektaş Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, igullu@hotmail.com

EVALUATION OF THE WORLD ECONOMIC FORUM IN THE CONTEXT OF GLOBAL ACTORS AND RISKS IN THE FIFTIETH YEAR OF ITS FOUNDATION

Abstract

As of today, the World Economic Forum is a non-governmental organization that offers an environment of dialogue from various circles to actors, especially economy and politics. In addition to year-round events in different parts of the world, solution proposals are offered for the problems regarding the course of the world economy based on observations in the Davos Forum every year. 21-24 January 2020 Davos Summit was held in an environment of upcoming US elections, post-Brexit talks between the UK and EU, natural disasters occurring in Australia, first discussions on Covid-19 virus emerging in China, and political and economic uncertainties caused by immigration in some parts of the world, especially in the Middle East. At the end of the Fiftieth Summit of the World Economic Forum, the risks that arise from global warming and threaten at least the next decade that humanity should face recently were mostly presented as the main areas of problem. Actually, the Davos Economic Forum, which was accused of not being able to go beyond the showcase of the wealthy club by different circles, was founded in accordance with the conditions of the era and gained a global reputation but did not adopt a coercive or supervisory mechanism, and it had continued to be a platform for dialogue.

Keywords: Davos, World Economic Forum, Sustainable Development, International Organizations

Giriş

İkinci Dünya Savaşı sonrası ekonomik düzeni sağlayan Uluslararası Para Fonu (IMF), Dünya Bankası ve Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) gibi küresel kurumların çabalarına daha sonraki süreçte, bunların uzantısı ya da tümüyle yeni çabaların ürünü çok sayıda aktör eklenmiştir. Dünya Ekonomik Forumu (*World Economic Forum, WEF*), Avrupalı işletmelerin rekabet gücünü artırmak amacıyla Avrupa Yönetim Forumu (*European Management Symposium*) adıyla, İsviçre'nin küçük bir kasabası olan Davos'ta 1971'de kurulmuştur. Başlangıçta az sayıda işletme yöneticilerinin yönetime ilişkin yaklaşımlarını sundukları yerel bir toplantı olan Forum, günümüzde ekonomiden ekolojiye çeşitli konu, kişi, kurum ve kuruluşlardan oluşan aktörleri içine alan küresel bir nitelik kazanmıştır.

Bununla birlikte, yerel ölçekteki sorunların dahi çözümsüzlük içinde onlarca yıla yayılarak küreselleşmesi, bireyler, işletmeler ve ülkeler ölçeğini

aşarak gelecek nesillerin varlığını tehdit edecek nitelik kazanması, çaresiz ya da kayıtsız kalan Birleşmiş Milletler (BM), Dünya Bankası ve IMF gibi uluslararası kuruluşların yanı sıra Dünya Ekonomik Forumu'na ilişkin de önyargılara neden olmuştur. İnsan kaynaklı çevre tahribatı bir yana, sadece son iki yılda orman yangınları ve sel felaketlerinin neden olduğu yıkımın Avustralya, ABD ve Japonya'ya faturası 100 milyar doları aşmıştır. Bu örnekte olduğu gibi çevresel felaketler başta olmak üzere, insanlığın karşı karşıya bulunduğu ve esaslı bir şekilde mücadele vermesi gereken sorun alanlarına neredeyse her yıl yenileri eklenmektedir.

Dünya Ekonomik Forumu özellikle 1980'li yıllardan itibaren, hız kazanan küreselleşme sürecinin nimetlerden yararlanmak isteyen aktörlere, hedeflerine ulaşma yönünde açık bir alan sunmuştur. Günümüzde ise kişi, kurum ve kuruluşların yükümlülük altına girme zorunluluğu ve somut sonuç alma garantisi olmaksızın, çeşitli alanlarda kapasitelerini sergileyebilecekleri ve taleplerini ifade edebilecekleri yegâne alana dönüşmüştür.

Bu çalışmada Dünya Ekonomik Forumu'nun küresel aktörlerle özdeşliği değerlendirilerek, küresel riskler bağlamında etkinliği tartışılacaktır.

A. Küresel Aktörler Bağlamında Dünya Ekonomik Forumu

Otuz yıl Savaşları sonunda 1648'de imzalanan Westfalya Anlaşması, Avrupa siyasi tarihinin önemli bir dönemini oluşturmakla birlikte etkileri Avrupa sınırları dışına taşmış ve İkinci Dünya Savaşı'na kadar sürmüştür. İkinci Dünya Savaşı sonrası hâkim güçler tarafından kurulan yenedünya düzeni, Soğuk Savaş yılları boyunca da güçlendirilerek devam etmiştir. Sovyet Rusya'nın 1991'de yıkılmasından sonra, küreselleşme diye de anılan süreçte söz konusu düzen yeniden gözden geçirilmiş devlet, millet, güç gibi kavramlar zamana uygun olarak yeniden tanımlanmıştır. Martin Wolf, siyasi değişimleri ve teknik ilerlemeleri de ilave ederek küreselleşmeyi "iktisadi faaliyetlerin pazarlar yoluyla kenetlenmesi" biçiminde tanımlamaktadır (Wolf, 2004, s.19).¹ İdeolojik farklılıkları zayıflatan, uluslararası bütünleşmeleri yoğunlaştıran, ülkeler arasındaki sınırları neredeyse yok eden küreselleşme süreci, devletlere, devletlerarası kuruluşlara, kuruluşların uzantısı olan komite ya da

¹ İktisadi faaliyetlerin pazarlar aracılığı ile kenetlenmesi, ekonomilerin dünya ile bütünleşmesi olarak tanımlanabilir. Burada ülkelerde serbestçe dolaşan ve onları birbirine yaklaştıran mallar, hizmetler ve sermaye olmak üzere üretim faktörleri söz konusudur (Campbell, 1994, s.185).

komisyonlarına, anlaşmalar çerçevesinde oluşturulan organlarına ve devlet-dışı aktörlere² alan kazandırmıştır.

Soğuk Savaş yıllarında ortaya çıkmış, yenedünya düzeninin işleyişinde rol sahibi örgütler açısından bakıldığında Dünya Ekonomik Forumu, dünyayı iyileştirmeyi amaçlayan vakıf statüsünde kurulmuş, bağımsız, uluslararası bir örgüttür. Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal Konseyi (*Economic and Social Council*) tarafından 1995'ten itibaren devlet-dışı örgüt ilan edilmiştir (UN, 2010, s.5).

Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal Konseyi ve Avrupa Konseyi'ne göre devlet dışı örgüt, "kar amacı gütmeyen, ulusal ya da uluslararası dayanışma ve yardım amaçlı, kuruluşu devlet ya da devletlerarası bir anlaşmayı gerektirmeyen bağımsız özel bir örgüt" şeklinde tanımlanmıştır (ECOSOC, 1996; CE, 1986). İnsani yardım, kalkınma yardımı, çevre, insan hakları, barış ve ticari denge konuları devlet-dışı örgütlerin başta gelen faaliyet alanlarından sayılmıştır. Su kaynaklarının yönetimi amacıyla "Water Initiative" gibi çevresel projelere katılması, bulaşıcı hastalıklara karşı aşı geliştirme ve aşılama faaliyetlerini yürütmek için girişimlerde bulunması, Dünya Ekonomik Forumunun bu bağlamdaki faaliyetlerindedir.

1. Dünya Ekonomik Forumu'nun Kısa Tarihi

Dünya Ekonomik Forumu'nun tarihi, Klaus Schwab'ın Soğuk Savaş yıllarında ortaya koyduğu bir fikirle başlamış ve küreselleşen dünyanın gereklerine uygun olarak günümüzdeki şekline kavuşmuştur. 1970'lerdeki Dünya düzeni ve daha öncesinde gelişen bazı olayların iktisat profesörü Klaus Schwab'ın potansiyel enerjisini harekete geçirdiğinde kuşku yoktur.³

a. Dünya Ekonomik Forumu Öncesi Genel Görünüm

İkinci Dünya Savaşı sonrası oluşturulan dünya ekonomik düzeni, 1944 tarihli Bretton Woods Konferanslarıyla kurulmuştur (Seyidoğlu, 2015, s.230,

² Dünya ekonomisinde uluslararası kuruluşlar (örgütler) amaçları, kapsadıkları ülkeler, işlevleri, organizasyon yapıları, üyelik şartları gibi kriterler esas alınarak sınıflandırılmaktadır. Ayrıntılı bilgi için bakınız: (Karluk, 2014, s.50).

³ Klaus M. Schwab, Bretton Woods sisteminin yıkıldığı 1971 yılından beri, Dünya Ekonomik Forumu aracılığıyla Cenevre ve İsviçre'nin tanıtımına yaptığı katkılardan dolayı şehrin önde gelen yöneticileri tarafından 22 Şubat 2017'de madalyayla onurlandırılmıştır. Ayrıntılı bilgi için bakınız: (Ville de Geneve, 2019, ss. 62-64).

s.849).⁴ Bu doğrultuda günümüzde adı Dünya Bankası (*World Bank, WB*) olan Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası (*International Bank for Reconstruction and Development, BIRD*), Uluslararası Para Fonu (*International Monetary Fund, IMF*) ve günümüzde adı Dünya Ticaret Örgütü (*World Trade Organization, WTO*) olan Gümrük Tarifeleri ve Ticareti Genel Anlaşması (*General Agreement on Tarfs and Trade, GATT*) olmak üzere üç önemli kurum inşa edilmiştir (Burgenmeier, 2005, s.32). İkiz kardeşler diye de anılan iki kurumdan biri olan Dünya Bankası, savaşın yola açtığı tahribatı ortadan kaldırmak ve Avrupa'yı yeniden imar etmek amacıyla, diğeri olan Uluslararası Para Fonu ise ülkelere kısa süreli kriz durumlarında finansal kaynak sağlamak amacıyla 1947'de faaliyete geçmiştir. Uluslararası ticareti serbestleştirmek, ticarete ayrımcı uygulamalara son vermek gibi amaçlarla Dünya Ticaret Örgütü 1947'de kurularak 1948'de yürürlüğe girmiştir.⁵ Bretton Woods'da iki hafta süren görüşmelerin sonunda, uluslararası ödemelerde kullanılmak üzere sabit kur sistemi uygulaması kabul edilmiştir. Bu şekilde oluşan iklimde ABD kamuoyu, 1955'ten beri devam eden Vietnam Savaşı tartışmalarına odaklanmışken, Avrupa Birliği (o zamanki adıyla Avrupa Ekonomik Topluluğu, AET), gelişiminin önemli aşamasını tamamlamış, Avrupa ekonomilerindeki büyüme 1973 yılına kadar sürmüştür.

Dolarının 1971'de devalüasyona uğraması üzerine ABD, altın standardı uygulamasından vaz geçmiş ve sanayileşmiş ülkeler 1973'ten itibaren ulusal paralarını dalgalanmaya bırakmışlar; Bretton Woods Sistemi tamamıyla çökmüştür. İkinci Dünya Savaşı sonrası parlak yıllar sona ermiş, ekonomik büyüme hız kaybetmeye başlamıştır.

Genel olarak 1970'li yıllara bazı gelişmeler damgasını vurmuştur: Uluslararası ticaret, çeşitlilik ve hacim olarak artmış, petrol şokları dünya ekonomisini altüst etmiş, sabit döviz kuru sistemi çökmüş, G6-G7 ve G8 zirveleri şekillenmeye başlamış, serbest piyasa ve özelleştirmelerle birlikte ekonomik büyüme odaklı tartışmalar yoğunlaşmıştır (Defarges, 2008, ss.845-848).

Bununla birlikte 1970'li yıllar, iletişim ve ulaştırma başta olmak üzere bilgi teknolojilerinde yeni eşiklerin aşıldığı, yeni üretim ve tüketim modellerine

⁴ Wolf, Birinci Dünya Savaşı'nın başladığı 1914 yılını, İkinci Dünya Savaşı'nın bittiği 1945 yılını ve Soğuk Savaş'ın bitişini simgeleyen Berlin Duvarı'nın yıkıldığı 1989 yılını, günümüz dünyasını şekillendiren olayların üç önemli tarihi olarak nitelendirmektedir (Wolf, 2014, ss. 5-9).

⁵ Kurumlarla ilgili ayrıntılı bilgi için bakınız: IMF hakkında (Lelart, 2007), Dünya Ticaret Örgütü hakkında (Rainelli, 2007), Dünya Bankası için (Cling ve Roubaud, 2008).

yönelik araştırma geliştirme faaliyetlerinin hız kazandığı bir sürecin başlangıcı olmuştur.

b. Dünya Ekonomik Forumu'nun Kuruluşu ve Gelişimi

Dünya Ekonomik Forumu, mühendis ve iktisatçı Profesör Klaus Schwab tarafından Avrupa Yönetim Forumu (*European Management Symposium*) adıyla, Alman ve İsviçre kültüründe önemli bir mekân, karlı dağların simgesi küçük bir kasaba olan Davos'ta 1971'de kurulmuştur.⁶ Forum, Avrupalı işletmelerin daha iyi bir kurumsal yönetime nasıl kavuşturulabileceklerini ve ABD ile nasıl rekabet edilebileceğini Avrupalı iş adamlarıyla tartışmak üzere tasarlanmıştır. "Schwab'ın Çıkar Grupları Teorisi'ne göre bir işletme sadece hissedarlarına değil çalışanları, tedarikçileri ve ait olduğu toplum olmak üzere çıkar gruplarının tümüne fayda sağlamalıdır. Çıkar gruplarının kapitalizmi diye de ifade edilen bu bakış açısının sosyal sorumluluğu, Dünya Ekonomik Forumu'nun temel prensibi olmuştur" (Verbeke, 2020; Parker, 2020). Forum, işletme yöneticileri ve iktisatçıların buluştuğu ilk toplantısını Avrupa Yönetim Forumu (*European Management Symposium*) adıyla Davos'ta yapmıştır.⁷

Daha sonra, küresel ekonominin önde gelen isimlerinin buluştuğu bir foruma dönüşmüş, 1987'de Dünya Ekonomik Forumu (World Economic Forum) adını almış, 2015'te de uluslararası bir kurum olarak tanınmıştır. Davos Ekonomik Forumu, merkezi Cenevre'de bulunan ve kar amacı gütmeyen bir vakıftır (WEF, 2006, s.4).

Forumun en yüksek organı, aralarında dünyaca tanınan işletme yöneticileri ve siyasetçi üyelerden oluşan vakıf konseyidir. Çevre ve sağlık başta olmak üzere küresel sorunlar konferansların konusunu oluşturmaktadır.

Genel merkez ve temsilciliklerinde yaklaşık 800 kişinin istihdam edildiği vakıf, 200 milyon İsviçre Frangı (200 milyon Avro) civarında yıllık bütçeye sahip

⁶ Davos, Dünya Ekonomik Forumu'yla tanınmadan önce iki önemli olayla hafızalarda yer etmiştir: Bunlardan birincisi 1929 Nobel Edebiyat ödüllü ünlü Alman yazar Thomas Mann'ın şaheseri, Dünya edebiyatının klasikleri arasında sayılan ve 1924'te yayınlanan *Büyük Dağ* (la Montagne magique) adlı romanıdır. İkincisi ise 1929 yılında Le Grand Hotel'de dönemin iki büyük felsefecisi Ernst Cassirer ve Martin Heidegger arasında geçen "Kant'ın Metafiziği" konulu, tarihi tartışmadır (Verbeke, 2020).

⁷ Cercle de l'Épargne müdürü, ekonomist Philippe Crevel o günleri şu şekilde anlatmaktadır: "Roma Kulübü dönemi. 30 parlak yılın ardından, birinci petrol şoku öncesinde ortaya çıkan ekonomik daralmayı konuşuyorduk. Kapitalizm ve çevre konularında etik kuralların sorgulanmaya başlandığı ihtişamlı bir dönemdi (Verbeke, 2018)."

olup bunun yarıya yakını Davos Ekonomi Forumunun düzenlenmesi için harcanmaktadır. Forumun faaliyetlerinin finansal kaynağını, her biri çok uluslu şirket boyutunda ve yıllık cirosu 5 milyar ABD Dolarının üstünde olan 1000 işletme oluşturmaktadır. Pele-mele, Arcelor Mittal, Google, Facebook, Total, Publicis, Sanofi, Engie, Veolia, bunlardan bazıları olmak üzere bu işletmeler faaliyette buldukları sektörlerin en iyileri konumunda olup sektörlerin geleceği konusunda da baskın durumdadırlar. Forum'a 2005 yılından beri yıllık 42 500 İsviçre Frangı tutarında katkıda bulunmakta olan bu işletmeler ayrıca, üst düzey yöneticilerinin Davos'taki yıllık toplantıya katılabilmeleri için 18 000 İsviçre Frangı civarında masrafa katlanmaktadır. Bu şekilde her bir işletme yaklaşık 60 000 Avro'luk katkı sağlamaktadır. Bunların dışında endüstriyel üye olmak isteyen işletmeler 100 bin Avro ve yukarısı, sanayi ortağı olmak isteyenler 200 bin Avro ve yukarısı, stratejik ortak statüsü isteyenler de 400 bin Avro'luk katkıda bulunmaktadırlar. Bunlar, vakıf gelirlerinin % 39'luk kısmını oluşturmaktadır. Söz konusu statü sahipleri, özel toplantılar ve yemekler gibi hizmetlerden yararlanmaktadırlar. Politikacılar gibi siyasi yöneticiler ise Forumu davet üzerine katılmaktadırlar.

Başlangıçta yeni bir kapitalizm geliştirmek amacıyla işletmeleri yeni sorumluluklarla zenginleştirecek fikirler edinmek amacıyla işletme yöneticilerine açık olan Forum daha sonra siyasetçilerin katılımına da açılmıştır. 1992'den sonra, Güney Afrika Cumhuriyeti, İsrail, Filistin liderlerinin de katılımıyla Dünya diplomasisinin vitrinine dönüşmüştür. 1979, 1990, 1998, 1999, 2000 yılları, Dünya Ekonomik Forumu'nun uluslararası alanda sorumluluklar yüklendiği dönemler olmuştur.

Forum aynı zamanda Çin'deki "yeni şampiyonların yıllık toplantısı" ve 11 Eylül 2001 saldırısı sonucu ortaya çıkan siyasi iklime bağlı olarak özellikle "dinler arası barış" temasının öne çıktığı 2002 yılı New York Zirvesi örneklerinde olduğu üzere Asya, Afrika gibi dünyanın değişik bölgelerinde toplantıları yıl boyunca düzenlemektedir. Çalışmalarına ilişkin ekonomik raporlar yayınlamakta ve üyelerini çeşitli girişimlere dâhil etmektedir.

Dünya Ekonomik Forumu'nun 1971 yılından itibaren düzenlediği zirvelerden bazıları, dönemleri ya da ana temaları itibariyle öne çıkmıştır. Son

25 yıldaki toplantılarının listesi EK-1'de sunulduğu üzere bunlardan bazıları aşağıdaki gibi özetlenebilir:⁸

- Avrupa Yönetim Forumu'nun Dünya Ekonomik Forumu'na dönüştüğü ve Sovyetler Birliği'nin resmi olarak ilk defa katıldığı 1987 yılı (17.) Davos Forumu,

- Dönemin Türk ve Yunan Cumhurbaşkanı'nın bir araya gelerek yayınladıkları bir bildiriyle, iki ülke arasında gerginleşen ve hatta savaşın eşiğine varan ilişkileri yumuşattıkları 1988 yılı (18.) Davos Forumu,

- Dünya finans sisteminin yeniden düzenlenmesi sürecinde G20 ülkeler grubu oluşturmak üzere görüşmeler yapıldığı 1998 yılı (28.) Davos Forumu,

- Katılımın en üst düzeyde gerçekleştiği, ilk defa küresel ölçekte bir aşı ittifakı imkânının (GAVI, The Global Alliance for Vaccines and Immunisation) doğduğu 2000 yılı (30.) Davos Forumu,

- 11 Eylül terör saldırılarından sonra ABD ve New York halkıyla dayanışma örneği vermek amacıyla ilk defa Davos dışında düzenlenen 2002 yılı (32.) New York Forumu,

- "Gazze: Ortadoğu'da Barış Modeli" başlıklı, dönemin İsrail Cumhurbaşkanı Şimon Peres'in de katıldığı panelde dönemin Türkiye Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan'ın "One minute (Bir dakika)" çıkışını yaptığı 2009 yılı (39.) Davos Forumu,

- İlk defa olmak üzere Doğu Asya Toplantısı Bangkok'ta, Afrika Dünya Ekonomik Forumu Addis-Abeba (Etyopya)'da, Ortadoğu-Kuzey Afrika ve Asya Dünya Ekonomik Forumu İstanbul'da, Hindistan Dünya Ekonomik Forumu Gurgaon'da, Dünya Gündemi Zirvesi Dubai'de olmak üzere dünyanın bazı bölgelerinde düzenlenen 2012 yılı (42.) Forum,

Karşit fikirlerin hedefine dönüşen Dünya Ekonomik Forumu özellikle 2000'li yıllardan itibaren kendi karşit örgütlerini de yaratmıştır. Bazı Sivil Toplum Örgütleri (ONG) bir Küresel Sosyal Forum için 2000'lerden beri Brezilya'da Porto Alegre kentinde Dünya Ekonomik Forumuyla aynı tarihlerde toplanmakta, insan hakları, ekolojik gelişmeler başta olmak üzere kamuoyu oluşturmaya çalışmaktadırlar.

⁸ Büyük ölçüde yararlanılan kaynak: Parker, C.(2020). "Les 50 ans du Forum Economique Mondiale: chronologie des temps forts autour de Davos", *WEF Agenda Mondial, Davos 2020*.

2. Ellinci Yılında Dünya Ekonomik Forumu'nun Küresel Rolü

Dünya Ekonomik Forumu, başlangıçta az sayıda işletme yöneticilerinin yönetime ilişkin yaklaşımlarını sunduğu yerel bir toplantı olarak ortaya çıkmışken günümüzde sosyal, iktisadi, ekolojik konuları, kişi kurum ve kuruluşlardan oluşan aktörleri içine alan küresel bir nitelik kazanmıştır.

Elli yıldan beri her geçen yıl daha da ünlenen Dünya Ekonomik Forumunun, kapsam ve alan olarak ulaştığı nokta, sonlandırılmamış fakirlik, bölgesel çatışmalar, göçler, tabii afetler ve bulaşıcı hastalıklar gibi insanlığın yüzleştiği küresel sorunlara duyarlılığının sorgulanmasına neden olmaktadır. Dünyanın önde gelen siyasetçilerinin, işadamlarının, sanat ve cemiyet mensuplarının boy gösterdikleri bir vitrin olmanın ötesinde insanlığın geleceğini riske atan küresel tehditlerin ortadan kaldırılması, küresel barışın sağlanması, refahın artırılması ve gelecek nesillere daha yaşanılabilir bir dünyanın miras bırakılması yönünde sorumluluklar yüklenmektedir.

Yerel ölçekteki sorunların dahi çözümsüzlük içinde onlarca yıla yayılması ve giderek küreselleşmesi, bireyler, işletmeler ve ülkeler boyutunu aşarak gelecek nesillerin varlığını tehdit edecek nitelik kazanması, aktörlerin çaresiz ya da kayıtsız kalması Dünya Ekonomik Forumu'na ilişkin önyargılara neden olmuştur. "Çok uluslu şirketlerin ya da çeşitli finans merkezlerinin güdümünde, sorunlara karşı duyarsız, insanlığın birikimini sömüren, yeryüzünde kalıcı hasarlar bırakan uç liberallerin, ihtiraslarını dayatma mücadelesi verdiği şaşalı bir vitrin" şeklindeki yorumlar, her Davos zirvesi sonrasında gündemde yer etmektedir.⁹

Dünya Ekonomik Forumu, dönemin şartları gereği ortaya çıkmış olan sorunlara çözüm bulmak amacıyla geliştirilmiş bir öneridir. İkinci Dünya Savaşı sonrası Soğuk Savaş'ın dünyayı ikiye böldüğü, Batı ekonomilerinde yaşanan parlak yılların kaybolmaya yüz tuttuğu, dünya finans sisteminde büyük kırılmaların yaşandığı bir ortam söz konusudur. Bu şekilde Forum, en azından Avrupalı işletmelere rekabet gücü katmak amacıyla, uluslararası siyasette tarafsızlığı, piyasalarda saatleri, coğrafyada dağlarıyla tanınan İsviçre'nin küçük bir kasabasında işletme yöneticilerinin beğenisine sunulmuştur. Prof. Kalus Schwab'ın yönetim becerisi, küreselleşmenin özellikle 1980'lerden itibaren hız kazanan sürecinde potansiyel nimetlerden yararlanmak üzere

⁹ Söz konusu eleştirel yaklaşımlar konusunda bakınız: (Defarges, 2008, s.851).

kendilerini ortaya koyan aktörlere, hedeflerine ulaşma yönünde açık bir hareket alanı geliştirmiştir

Bununla birlikte, karar alan ve bunları bizzat tatbik eden, denetleyen bürokratik yapısı olan bir mekanizmadan belenebilecek sorumluluklar ve elde edilebilecek sonuçlar Dünya Ekonomik Forumu'ndan beklenmektedir. Bu bakış açısı, bir vakıf hüviyetindeki Dünya Ekonomi Forumu'nun, ne NATO ya da Birleşmiş Milletler gibi uluslararası bir örgüt veya Avrupa Birliği ya da İslam İşbirliği Örgütü gibi bütünleşmiş bir grup ne de Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi gibi bir karar mekanizması olduğu gerçeğini göz ardı etmektedir.

Aksine, Dünya Ekonomik Forumu, söz konusu olan tüm bu uluslararası örgüt ya da kuruluşların menfaatlerinin örtüşme alanıdır. Başlangıçta sadece işletmelerin rekabet gücünü artırmaya yönelik yaklaşımları vitrininde sergilerken günümüzde, deneyimlere dayalı geleceğe ilişkin siyasi, iktisadi, çevresel öngörülerini tartışmaların odak noktasına taşıyan bir yapıya ulaşmış olması bunun bir göstergesidir. Davos haricinde Doğu Asya'dan Ortadoğu ve Kuzey Afrika'ya kadar pek çok ülkede yıl boyunca yürütülmekte olan toplantı ve zirveleri Dünya Ekonomik Forumu'nun her geçen yıl daha geniş zaman ve mekânda ilgi gördüğünün işaretidir.

B. Küresel Riskler Bağlamında Dünya Ekonomik Forumu

Dünya Ekonomik Forumu'nun ellincisi, İkinci Dünya Savaşı'nın bitimine kadar sağlanan kazanımlardan tavizler verildiği; serbest ticaretin ulusal menfaate zarar vereceği endişeleriyle kısıtlandığı, ülke ekonomilerinin adeta içe kapanmaya yüz tuttuğu, uluslararası terör, göç ve mülteci sorunlarının, iklim değişikliğinin, tabii afet ve hastalıkların, küresel ölçekteki siyasi ve iktisadi belirsizlikleri artırdığı bir ortamda gerçekleşmiştir.

1. Kısa ve Uzun Vadede Küresel Riskler

Son elli yıldan bu yana insanlığı etkisi altında bulandıran siyasi, iktisadi, kültürel ve ekolojik unsurların bölgesel ve küresel ölçekteki dönüşümü, kısa ve uzun vadede karşılaşılabilecek mevcut riskleri de değiştirmekle kalmayıp, onlara yenilerini eklemiştir. Söz konusu risklere karşı kamuoyu oluşturulması ve önlemler alınması amacıyla, başta Birleşmiş Milletler bünyesindeki örgütler olmak üzere çok sayıdaki kurum ve kuruluş her yıl düzenli olarak raporlar yayımlanmaktadır. Bunlar arasında birisi Dünya Ekonomik Forumu'nun öncesinde, diğeri de sonrasında yayınlanan iki önemli rapordan söz etmek

mümkündür. Küresel Eşitsizlikler Raporu Oxfam tarafından, Küresel Riskler Raporu ise Davos Dünya Ekonomik Forumu tarafından yayınlanmaktadır.

a. Küresel Risk Algısı

Oxfam, 2014 yılından beri, Dünya Ekonomik Forumu'nun Davos'ta yapılan zirvesinin hemen öncesinde dikkatleri çekmek amacıyla Küresel Eşitsizlikler Raporu'nu açıklamaktadır. Söz konusu raporun 2020 sayısında küresel ölçekte karşılaşılan sorunların yanı sıra, bunlardan temel teşkil eden beşine dikkat çekilmiştir. Rapora göre (OXFAM, 2020, s.4):¹⁰

- Gelir dağılımındaki adaletsizliğin sonucu olarak ortaya çıkmış olan, güç sahibi zengin bir sınıfın varlığı, dünya nüfusunun önemli bir bölümünü mağdur etmektedir. Küresel ölçekte, nüfusun %1'lik kısmına karşılık gelen kesimin serveti, 6,9 milyar kişininkini iki katına karşılık gelmektedir. Dünya nüfusunun yaklaşık yarısı günde 5,59 dolardan daha az bir parayla yaşarken 735 milyon insan açlık sınırında yaşam mücadelesi vermektedir.

- Zenginler, olması gerekenden daha düşük oranlarda servet vergisi ödemektedirler. Dünya genelinde hükümetlerin tahsil ettiği 1 ABD Doları tutarındaki verginin sadece 4 sentlik (kuruşluk) kısmı servet vergisinden gelmektedir. Bu durum vatandaşların sağlık, eğitim, ulaştırma gibi temel hizmetlerden yeterince yararlanmasına engel olmaktadır..

- Eğitim ve sağlık başta olmak üzere devlet tarafından sunulan kamu hizmetleri, finansal kaynak sorunu nedeniyle gereği gibi yerine getirilememektedir. Sağlık alanında olduğu gibi bazı ülkelerde temel hizmetlerden, sadece zenginler yararlanabilmektedirler.

- Refah seviyesi yüksek olan gelişmiş ülkelerin aksine, bazı ülkelerde sağlıksız yaşam koşulları nedeniyle ortalama ömür kısa kalmakta, çocuk yaşta ölümlerin oranı da artmaktadır. Gelişmekte olan ülkelerde fakir bir ailenin

¹⁰ OXFAM (Oxford Committee for Relief Famine) 1942 yılında İngiltere'nin Oxford kentinde birkaç kişiden oluşan küçük bir grup tarafından, İkinci Dünya Savaşı yıllarında Almanların işgali altındaki Yunanistan'da açlık riskiyle karşı karşıya bulunan halka yardım etmek amacıyla kurulmuştur. 1950'lerden itibaren faaliyetlerini Cezayir, Kenya, Tanzanya ve Brezilya gibi ülkelere genişleten daha geniş bir alana yaymıştır. Faaliyetlerinden dolayı 1992 yılında Nobel Barış Ödülünü almıştır. 1960'lardan itibaren Kanada, Belçika ve Kebek gibi pek çok ülkede temsilcilikler açan Oxfam, 1995 yılında konfederasyona dönüşerek küresel eşitsizlik ve fakirlikle mücadele eden, uluslararası devlet-dışı kuruluş statüsü kazanmıştır. Günümüzde 19 örgüt, Konfederasyon üyesi olup 90 civarında ülkede faaliyetlerde bulunmaktadır.

çocuğu zengin bir ailedekine oranla beş kat daha fazla ölüm riskiyle karşı karşıyadır. Bu durum, dünya nüfusunun önemli bir bölümünün, refah şartları dışında kalması ve en iyi düzeydeki mevcut yaşam koşullarından dışlanması anlamına gelmektedir.

- Gerek çalışma koşulları ve ücretler gerekse sunulan hizmetlerden yararlanma konusunda cinsiyetler arasındaki eşitsizlikler devam etmektedir. Refah toplumlarında olması gerekenin aksine dünyanın pek çok bölgesinde kadınlar ev işleri gibi ücretsiz işlerde çalıştırılmakta ya da düşük ücret ödenmektedir. Cinsiyetler arasındaki eşitsizlik artarak devam etmektedir.

b. Dünya Ekonomik Forumu Küresel Risk Raporu

2020 yılı Dünya Ekonomik Forumu Raporunda ise insanlığın kısa ve uzun vadede karşı karşıya olacağı bazı risk ve fırsatlara vurgu yapılmıştır. Karşılaşılabilecek riskler ekonomik, çevresel, jeopolitik, toplumsal ve teknolojik gruplar altında sıralanmıştır. Uzun vadede ilk beş sırada bulunan olası riskler aşağıdaki gibi sıralanmıştır (WEF, 2020, s.12):

- Aşırı ısınma,
- İklimsel bozulma,
- Tabii afetler,
- Biyolojik çeşitliliğin kaybı,
- İnsan kaynaklı çevresel felaketler.

Görüldüğü üzere doğal dengeye ilişkin riskler, sıralamada on risk arasında ilk beşte yer almaktadır. İklim değişikliğinden kaynaklanan risklerin gelecek on yılda ortaya çıkabileceği konusunda aşağı yukarı foruma katılan bütün kesimler hemfikir olmakla birlikte sorunun, etkileri bakımından yeri ilk sırada algılanmıştır. İklim değişikliğinden kaynaklanan risklere yönelik bugüne kadar ortaya konulan çabaların hedeflere kıyasla yetersiz görülmesi eleştirilmiş; devletler ve örgütler, iklimsel sorunlara duyarlı olmaya ve sürdürülebilir bir kalkınma süreci için çaba sarf etmeye çağrılmaktadır. Kısa vadede karşılaşılabilecek riskler arasında ilk beşi ise aşağıdaki gibi sıralanmıştır (WEF, 2020, s.11):

- Ekonomik çatışmalar,
- İç politik kutuplaşma,

- Aşırı sıcak dalgaları,
- Doğal ekosistemin yok olması,
- Siber saldırı-altyapı.

Kısa vadeli riskler sıralamasında, ekosistemin tahrip edilmesinden kaynaklanan riskler ilk beş arasında yer alırken, etkileri bakımından ikinci sıraya yükselmiştir. Raporda, özellikle büyük ekonomiler arasında yaşanan çatışmaların, yatırım iklimini küresel ölçekte tehdit edeceğine dikkat çekilmektedir (WEF, 2020: 2).

Ek-2'deki "Yakın Gelecekte Karşılaşılması Olası Riskler" başlıklı tabloda görüldüğü üzere, her yıl için yapılan risk sıralamasında ekosistemdeki bozulmalar ya da insan kaynaklı çevre tahribatı gibi konular, 2007 yılından günümüze yaklaştıkça ilk sıralara taşınmıştır. Öte yandan yapay zeka kullanan start-up işletmeler örneğinde olduğu üzere, endüstri teknolojisiyle sağlanan kazanımların iklim değişikliği gibi sorunların çözümünde fırsat olduğu ifade edilmiştir.

2. Ellinci Yılında Dünya Ekonomik Forumu'nun Küresel Riskler Bağlamında Değerlendirilmesi

Kuruluşundan bu yana düzenlenen zirvelerde ele alınan konulardan da anlaşılacağı üzere, Dünya Ekonomik Forumu'nun Ellinci Zirvesi'nde de güncel sorunlar ve hedefler göz ardı edilmemiştir. 21-24 Ocak 2020 Zirvesi'nin ana teması "Uyumlu ve sürdürülebilir bir dünya için paydaşlık" olmuştur. Bununla birlikte siyasi, iktisadi, ekolojik ve güvenlik içerikli diğer konular da gündemde yer almıştır.

Üst düzey işletme yöneticileri, devlet ya da hükümet başkanlarının bir araya geldiği Ellinci Dünya Ekonomik Forumu, görüşmelere konu olan çok sayıda konuyu ve Dünya siyaset ve ekonomisindeki yeni figürleri Dünya vitrinine taşımıştır. ABD, Kolombiya, Ukrayna, İsviçre, Afganistan, Başkan, Devlet Başkanı ve Cumhurbaşkanı düzeyinde; Almanya, İtalya, İspanya, Avusturya, Finlandiya, Yunanistan, Hollanda, Norveç, Pakistan Başbakan düzeyinde temsil edilmişlerdir. Türkiye'den ise Dışişleri Bakanı, Hazine ve Maliye Bakanı, Ticaret Bakanı ve Merkez Bankası Başkanı katılmışlardır. Bunun yanı sıra BM Genel Sekreteri, AB Komisyonu Başkanı, IMF Başkanı, Avrupa Merkez Bankası (ECB) Başkanı katılmışlardır. Bu şekilde Forum, elliden fazla

ülkeden üst düzey temsilcileri, uluslararası örgüt yöneticileri ve işletmelerin üst düzey yöneticileri olmak üzere 3000'den fazla katılımcıyı bir araya getirmiştir.

Ellinci Dünya Ekonomik Forumu'nun ana teması "Uyumlu ve sürdürülebilir bir dünya için paydaşlık" olmakla birlikte, küresel ısınmadan kaynaklanan riskler, insanlığın yakın zamanda yüzleşmesi gereken temel sorun alanı olarak sunulmuştur. İklim koşullarında görülen olumsuz değişimler, mücadele yöntemlerindeki başarısızlık, doğal afetler, tahribata uğrayan biyolojik çeşitlilik, insan kaynaklı çevresel felaketler insanlığın en azından gelecek on yılının riskleri olarak ifade edilmiştir.

Bu doğrultuda iklim değişikliğiyle mücadele, biyolojik çeşitliliğin korunması, uzun vadeli borçların kaldırılması, teknoloji savaşından kaçınılması, gelecek on yılda bir milyar insana beceri kazandırılması, küresel çatışmalara çözüm arayışı, 2020 yılı hedefleri arasında yer almıştır.

Sonuç

Dünya Ekonomik Forumu 21-24 Ocak 2020 tarihleri arasında Davos'ta, "Uyumlu ve sürdürülebilir bir dünya için paydaşlık" temalı, 50'incisini düzenlediği zirve sonunda her yıl olduğu gibi, küreselleşme karşıtları başta olmak üzere çeşitli sivil toplum kuruluşlarının ya da Dünya kamuoyunda öne çıkmış kişilerin protesto ve eleştirileri arasında, küresel risklere ilişkin öngörü ve ikazlarını rapor alinde yayınlamıştır.

Avrupa Yönetim Forumu'nu kurulduğu 1971 yılından bu yana geçen yarım yüzyıllık süreçte dünya nüfusu neredeyse ikiye katlanmış, Forumun kurucusu Klaus Schwab da 81'inci yaş gününe ulaşmıştır. Şüphe yoktur ki bu süreçte ekonomiden siyasete ve sanata insanı ve onu çevreleyen tabiatı konu edinen bütün alanlarda dönüşümler yaşanmıştır. Olağanüstü enerjisi ve öngörüsü birçok kesim tarafından takdir edilen Klaus Schwab, Forumu'nu, bu sürecin dışında bırakmamıştır. Başlangıçta, işletmelerin rekabet edebilirliğine ilişkin yeni yaklaşımları sergileyen Forum günümüzde özel sektörden kamu sektörüne, ekonomiden siyasete, işletme yöneticilerine, devlet adamlarına ve devlet-dışı örgütlere kadar geniş bir yelpazeye ev sahipliği yapmaktadır.¹¹ Dünya Ekonomik Forumu, Avrupa'dan Asya ve Amerika'ya kadar geniş bir

¹¹ Davos'ta kimliğini bulan yer faktörü, Forum süresi birkaç günle sınırlı, ama katılım süreci yıla yayılacak kadar uzun olan zaman faktörü, dünya medyasının merak odağı olan katılımcıların geliş-gidiş hareketlilikleri, Dünya Ekonomik Forumu'nu günümüzdeki ününe kavuşturmuştur (Graz, 2003, s. 80).

alana yayılmış faaliyetleriyle ilgi odağı olmasının yanı sıra özellikle Davos Zirvesi nedeniyle eleştirilerin konusu olmaktadır.

Dünya Ekonomik Forumu'na yönelik eleştirilerin önemli bir kısmı, katılımcı kişi, kurum ve kuruluşların kimliğinin Forum'unla özdeşleştirilmesinden kaynaklanmaktadır. Aslında bu sorun yeni olmayıp, Forumun daha başlangıç yıllarında ortaya çıkmıştır. 1973 yılında Üçüncü Davos Zirvesi sırasında İtalyan sanayicilerinden Aurelio Peccei'nin, dünya ekonomisindeki büyümenin sürdürülebilirliği konusunu tartışmaya açması üzerine katılımcılardan bazıları, Davos Forumu için etik kurallar oluşturma yoluna gitmişlerdir. Bunun üzerine Forum bir manifesto yayınlamış ve bir grup olarak hareket etmeyecekleri gibi katılımcı veya üyeleri adına fikir beyan etmeyeceklerini bildirmiştir. Bu sayede Forum, gerek katılımcılar gerekse ele alınan konular açısından daha sonraki zirvelerin düzenlenmesinde esneklik kazanmıştır.

Dünya Ekonomik Forumu o günden bu yana, iş ve siyaset dünyasındaki liderleri bir araya getirerek fikir alışverişinde bulunmalarını sağlayan bir platform olarak devam etmiş hatta ekonomi panelleri ve siyasi liderlerin öne çıkarıldıkları medya vitrininin gerisinde asıl işler görüşme konusu olmuştur. Davos Zirvelerinde yapılan görüşmelerden bazıları hafızalarda önemli yer etmiştir:

- Dönemin Türk ve Yunan Cumhurbaşkanı bir araya gelerek yayınladıkları Davos Bildirisiyle, iki ülke arasında gerginleşen ve hatta savaşın eşiğine varan ilişkileri yumuşatmışlardır (18. Forum-1988).

- 1990'da özgürlüğüne kavuşan Nelson Mandela, Güney Afrika'nın Aparthayd dönemi son Cumhurbaşkanı F.W. Klerk ve KwaZulu Başbakanı Mangosuthu Buthelezi, Klaus Schwab'ın önemli çabaları sonucunda bir araya gelerek, Güney Afrika Cumhuriyeti'nin demokratik bir ülkeye dönüşmesi yönünde gerekli adımları atmışlardır (22. Forum-1992).

- Piyasalarda 1997'de Doğu Asya'da başlayan kriz benzeri gelişmeler üzerine, Dünya finans sisteminin yeniden düzenlenmesi sürecine finansal krizlerin etkine giren bazı gelişmekte olan ülkelerin de dâhil edilmesi gerektiği düşüncesi kabul görmüş ve G20 ülkeler grubu oluşturmak üzere görüşmeler yapılmıştır. 1998 Zirvesi'nde olduğu gibi bu yönde yapılan toplantılar daha sonraki yıllarda G20 ülkeler grubu olarak tanınmıştır (28. Forum-1998).

- İki binli yılların ilk zirvesi sırasında aşı ve aşılama konusunda ilk defa küresel ölçekte bir aşı ittifakı imkânı (GAVI, The Global Alliance for Vaccines and Immunisation) doğmuştur (30.Forum-2000).

- Amerika'daki gayrimenkul piyasasının gidişatından hareketle, Forum'un 2007 yılında yayınlanan Küresel Riskler Raporu'nda aktif varlıkların fiyatlarındaki patlamaya dikkat çekilmiş, uluslararası piyasalar uyarılmıştır (37. Forum-2007).

- Gazze konulu panelde Dönemin Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan ile İsrail Cumhurbaşkanı Şimon Peres arasındaki konuşma Dünya kamuoyunda özellikle de İslam dünyasında büyük yankı yapmıştır (39. Forum-2009).

- Genç iklim militanı Greta Thunberg, İngiliz gazeteci Sir David Attenborough ve primatolog Jane Goodall, Forumun çevresel felaketlerin yol açabileceği krizlere yoğunlaşmasını sağlamışlardır (49.Forum-2019).

- Dünya Ekonomik Forumu, Birleşmiş Milletler ile birlikte platform oluşturacak endüstriyel kalkınma programı açıklamış, gelişmekte olan ülkelere yatırım projelerini Davos katılımcılarına tanıtma imkânı sunmuştur. Bolivya, İran, Fildişi Cumhuriyeti, Nijerya, Filipinler ve Tayland başta olmak üzere 26 katılımcı ülke bu imkândan yararlanmışlardır (6. Forum-1976).

Söz konusu örnekler, Dünya Ekonomik Forumu'nun elli yıldan beri süregelen çabalarının ürünüdür. Çoğu kez Birleşmiş Milletler gibi köklü ve kapsamlı örgütlerin dahi etkinlik gösteremediği, yetki ve sorumluluklarının göz ardı edildiği günümüz dünyasında bir sivil toplum örgütünün, sorunların çözümüne yönelik zemin oluşturma çabaları önem arz etmektedir. 2014 yılından beri her yıl, Davos Forumu'nun yapıldığı tarihlere denk gelecek biçimde küresel ölçekte eşitsizlik ve yoksulluk raporunu açıklamakta olan Oxfam International gibi kuruluşların sayısının artması, hedeflerinin sonuçlara dönüşmesi yönünde Dünya Ekonomik Forumu'nun etkinlik gücünü artıracaktır. Ayrıca iki binli yıllardan itibaren Küresel Sosyal Forumu (*Forum Social Mondial*)'nda bir araya gelen çok sayıda sivil toplum örgütü ya da protestocu gruplar, Dünya Ekonomik Forumu'nun hedeflerinin bütünlük ve netlik kazanmasına dolaylı olarak hizmet etmektedirler. Bu sayededir ki Dünya Ekonomik Forumu, katılımcılarına düşünce alışverişinde bulunmaları amacıyla platform imkânı sunan bir Sivil Toplum Örgütü olmaya devam etmektedir.

Öte yandan, Dünya Ekonomik Forumu kimliğinde şekillenmiş olan yarım yüzyıllık birikimin, dünyadaki siyasi ve iktisadi değişimin getirdiği risklerin

elenmesi ve fırsatların insanlığa sunulması konusunda daha etki bir rol üstlenmesi beklenmelidir.

KAYNAKÇA

- Burgenmeier, B. (2005). *Economie du développement*, Bruxelles: De Boeck, Bruxelles.
- Champbell, D. (1994). "Foreign Investment Labor Immobility and The Quality of Employment" *International Labor Review*, vol.133, num.2, p.185.
- Cling, J-P. (2008). *La Banque Mondiale*, La Découverte.
- Graz, J-C. (2003). "Qui gouverne? Le Forum De Davos et le pouvoir informel des clubs d'élites transnationales", *Revue-a-contrario*, vol.1, n.2, pp. 67-89. https://www.cairn.info/article.php?ID_ARTICLE=ACO_012_89
- Rainelli, M. (2007). *L'Organisation mondiale du commerce*, La Découverte, Paris.
- Lelart, M. (2007). *Le systeme monétaire international*, La Découverte, Paris.
- Defarges, P-M. (2008). "Forum de Davos: Les Patrons Milliarders Forment-Ils Une Gouvernance Planétaire?", *Annuaire français de relations internationales*, [www.afri-ct.org > uploads > 2008/07 > 59](http://www.afri-ct.org/uploads/2008/07/59) .
- ECOSOC, (1996). Résolution 1996/31; <http://www.un.org/documents/ecosoc/res/1996/eres1996-31.htm>; CE, (1986). Convention 124; <http://conventions.coe.int/Treaty/fr/Treaties/Html/124.htm>, Erişim:11.04.2020.
- Karluk, R. (2014). *Küreselleşen Dünyada Uluslararası Kuruluşlar*, Beta, İstanbul, s.50.
- OXFAM France.(2020). "Davos 2020: Nouveau Rapport d'Oxfam sur les Inégalités mondiales", <https://www.oxfamfrance.org/communiqués-de-presse/davos-2020-nouveau-rapport-doxfam-sur-les-inegalites-mondiales/>, Erişim:08.04.2020.
- Parker, C.(2020). "Les 50 ans du Forum Economique Mondiale: chronologie des temps forts autour de Davos", *WEF Agenda Mondial, Davos 2020*, <https://fr.weforum.org/agenda/2020/01/les-50-ans-du-forum-economique-mondial-chronologie-des-temps-forts-autour-de-davos/>, Erişim: 24.03.2020

- Seyidoğlu, H. (2015). *Uluslararası İktisat Teori Politika ve Uygulama*, Güzem Can Yayınları, İstanbul, s.230 ve s.849.
- UN.(2010). Economic and Social Council, List of non-governmental organizations in consultative status with the Economic and Social Council as of 1 September 2010, s.5, <https://ise.unige.ch/isdd/spip.php?article247>, Erişim: 02.04.2020.
- Verbeke, L. (2020). "A l'Origine du Forum de Davos" *France Culture*, <https://www.franceculture.fr/economie/a-lorigine-du-forum-de-davos>, Erişim Tarihi: 01.04.2020.
- VILLE DE GENEVE. (2019). "Médaille Geneve reconnaissante (1932-2019)", ss.62-64 <http://www.ville-geneve.ch/actualites/detail/article/1487760094-ville-geneve-honore-professeur-klaus-schwab-medaille-geneve-reconnaissante/>, Erişim: 22 Ocak 2017.
- WEF. (2006). Committed to Improving The State of The World, *Fundation Statutes*, Coligny, s.4.
- WEF. (2020). *The Global Risks Report 2020*, 15th Edition, Zurich.
- Wolf, M. (2004). "Globalization", *Oxford Review of Economic Policy* vol 20: n 1, Spring, s.19.
- Wolf, M. (2014). "Les trois événements qui ont façonné notre monde", *Problemes économiques*, n 3094, ss.5-9.

EKLER:

EK-1: İlki, Avrupa Yönetim Forumu adıyla "en iyi yönetim tekniklerini" tartışmak üzere 1971 yılında 31 ülkeden 450 civarında katılımcıyla gerçekleştirilmiş olan Dünya Ekonomik Forumu yıllık toplantılarının son 25 yıldaki kronolojik listesi aşağıda sunulmuştur.

Zirve Tarihi	Yeri	Ana Teması
25. Zirve 1995 (26-31 Ocak)	Davos	Büyümenin ötesindeki zorluklar için liderlik
26. Zirve 1996 (1-6 Şubat)	Davos	Küreselleşmenin sürdürülmesi
27. Zirve 1997 (30 Ocak-4 Şubat)	Davos	Ağ toplumu yaratımı
28. Zirve 1998 (29 Ocak-3 Şubat)	Davos	21.yüzyılda volatilité ve küresel öncelikleri yönetmek

29. Zirve 1999 (28 Ocak-2 Şubat)	Davos	Sorumlu bir küreselleşeme
30. Zirve 2000 (26 Ocak-2 Şubat)	Davos	Yeni başlangıçlar: Fark yaratmak
31. Zirve 2001 (25-30 Ocak)	Davos	Büyümenin sürdürülmesi ve bölünmelerin kaldırılması
32. Zirve 2002 (31 Ocak-4 Şubat)	New York	Hassas zamanlarda liderlik
33. Zirve 2003 (23-28 Ocak)	Davos	Güven oluşturma
34. Zirve 2004 (21-25 Ocak)	Davos	Güvenlik ve refah için ortaklık
35. Zirve 2005 (26-30 Ocak)	Davos	Zor seçimler için sorumluluk almak
36. Zirve 2006 (25-29 Ocak)	Davos	Yaratıcılık mecburiyeti
37. Zirve 2007 (24-28 Ocak)	Davos	Küresel gündemi şekillendirmek - Değişen güç denklemleri
38. Zirve 2008 (23-27 Ocak)	Davos	İşbirliğine Dayalı Yeniliğin Gücü
39. Zirve 2009 (28 Ocak -1 Şubat)	Davos	Kriz sonrası dünyayı şekillendirme
40. Zirve 2010 (27-31 Ocak)	Davos	Dünyanın durumunu iyileştirmek: Yeniden düşün, yeniden tasarla, yeniden inşa et
41. Zirve 2011 (26-30 Ocak)	Davos	Yeni bir gerçeklikte paylaşılan normlar
42. Zirve 2012 (25-29 Ocak)	Davos	Büyük dönüşüm: Yeni modellerin şekillendirilmesi
43. Zirve 2013 (23-27 Ocak)	Davos	Dirençli Dinamizm
44. Zirve 2014 (22-25 Ocak)	Davos	Kriz Sonrası Dünyaya Şekil Verilirken
45. Zirve 2015 (21-24 Ocak)	Davos	Yeni Küresel Birliktelik
46. Zirve 2016 (20-23 Ocak)	Davos	Dördüncü sanayi devrimine hâkimiyet
47. Zirve 2017 (17-20 Ocak)	Davos	Duyarlı ve Sorumlu Liderlik
48. Zirve 2018 (23-26 Ocak)	Davos	Çatlaklarla dolu bir dünyada ortak bir gelecek yaratmak
49. Zirve 2019 (22-25 Ocak)	Davos	Küreselleşme 4.0 : Dördüncü sanayi devrimi çağında küresel bir mimariyi şekillendirmek
50. Zirve 2020 (21-24 Ocak)	Davos	Uyumlu ve sürdürülebilir bir dünyanın tarafları

Kaynak: Büyük ölçüde yararlanılan kaynaklar: <https://fr.weforum.org/agenda/2020/01/les-50-ans-du-forum-economique-mondial-chronologie-des-temps-forts-autour-de-davos/>, <http://www.professeurforex.com/formation-forex/analyse-fondamentale/fiches-thematiques/le-forum-economique-mondial-de-davos/>

EK-2: Yakın Gelecekte Karşılaşılması Olası Riskler

